

Cerkvica vrh goré, cerkvica bela . . .

Kaj nam je pripovedoval naš dedek.

Piše A. Pesek.

1. Slabota.

I.

Ivela sta nekoč oče in mati, ki sta imela dvanajst sinov. Oče je imel borno kočo in le malo zemlje, zato se jim je slabo godilo. Domenila sta se oče in mati, da dasta starejše sinove služiti, da bo ostalo več kruha za mlajše. In nekega dne je poklical oče vse svoje sinove pod lipo, ki je rasla poleg koče. Oče in mati sta sedla na klopco, ki je stala ob debelem deblu košate lipe, otroci pa so posedli in polegli v mehko travo naokrog. Mati je bila objokana in si je zdajpazdaj s predpasnikom pokrila obraz, da bi zakrila solze, ki so ji silile v oči in iz oči po licu, nagubanem od velikih skrbi. Oče je potegnil parkrat krepko iz pipice, puhnil oblačke dima, pogledal po otrokih okrog, vzel pipico iz ust, iztrkal pepel ob klopco ter potrj izpregovoril tako-le: „Preljubi moji otroci! Malo imamo zemlje in naj jo še tako pridno obdelujemo, živeža je vsako leto le premalo. Svet pa je velik in bogat ter preživlja tisoče in tisoče ljudi. Torej sva z materjo sklenila, da naj gre šest starejših sinov po svetu iskat si službe in kruha.“

Vzel je zopet pipico med zobe ter krepko potegnil iz nje in puhnil velik oblak dima, kakor da bi hotel pregnati tožnost, ki mu je legla na lice in v srce.

„Otroci moji,“ je izpregovorila mati z žalostnim glasom, „radi smo se imeli in vem, da vlada med vami velika ljubezen, a ni drugače: moramo se ločiti. Saj ne bo za dolgo! Vas šest, ki ste že trdni in močni, naj si gre iskat zaslužka. Ker ste pridni, se vam bo gotovo dobro godilo in pozabili ne boste nas, ki ostanemo tukaj.“

Ko so zvedeli sinovi, da se bodo morali ločiti, se jih je polastila velika žalost, zakaj ljubili so se neizrečno in vedno so bili skupaj ter navajeni drug na drugega. Mlajši so izjavili, da tudi oni gredo s starejšimi vred po svetu, ker se ne morejo ločiti od njih.

Končno sta oče in mati privolila, naj gre enajst bratov, le najmlajši naj ostane doma. Najmlajši je bil že sicer velik, a šibak in slaboten mladenič in pravili so mu Slabota. Bil pa je ljubljeneec vseh, vsak je imel Slaboto rajši od drugih in vedno so mu pomagali ter opravljali drugi zanj vsa dela.

„Jaz ne bom doma za pečko sedel,“ je ugovarjal Slabota, „ko si bodo bratje po svetu služili kruha, saj sem tudi jaz že velik in tudi jaz pojdem po svetu z njimi.“

Slednjič sta oče in mati, čeprav s težkim srcem vendarle privolila, naj gredo vsi sinovi po svetu iskat si kruha. Mati je pripravila vse za odhod ter spekla vsakemu za popotnico hleb kruha, a največjega je dobil Slabota. Blagoslovila sta oče in mati sinove, jim dala še obilo lepih naukov ter se solznih oči poslovila od njih.

Slaboto je mati še prav posebe blagoslovila ter ga priporočila bratom v varstvo. Najstarejši je slovesno izjavil, da bo čuval Slaboto ter skrbel zanj. Tako so se ločili.

II.

Bratje so se domenili, da ostanejo vedno skupaj, da bodo vsi služili pri enemistem gospodarju. Šli so torej po svetu ter iskali službe, pa kjerkoli so povprašali, dvanajst hlapcev ni nihče protreboval in hotel sprejeti. Enega ali dva bi že bil sprejel ta ali oni, tuintam celo tri ali štiri, pa dvanajst — vseh pač ni hotel nihče sprejeti. Hodili so od vasi do vasi, od mesta do mesta, čudili so se lepim hišam in bogatemu žitnemu polju ter iskali službe. Pa še bolj so se čudili ljudje tem bratom, ki so hodili od hiše do hiše, od vasi do vasi kakor cigani. Ljudje so neverno zmajevali z glavami in vsak jih je izkušal odpraviti kakor hitro mogoče, posebno pa so bili bojazljivi kmetje, ki so imeli svoje domove bolj na samem.

Ko je zmanjkalo bratom brašna in tudi cvenka ni bilo več v žepih, so sklenili, da vstopijo vsi kot prostovoljci k vojakom. Slabote sicer niso hoteli sprejeti; rekli so, da ni sposoben, ker je preslab, prešibak, a ker so ostali bratje izjavili, da tudi oni ne ostanejo, če ne sprejmejo Slabote, so ga vendarle sprejeli, in sicer vse h konjenikom. Pri vstopu k vojakom so stavili bratje pogoj, da morajo ostati vsi skupaj pri eni in isti stotnji, zakaj ločiti se ne marajo. Častniki so jim izpolnili to željo, in tako so dobili bratje vsi enako obleko, enako obutev, enake čepice, enake puške, enake sablje in konje.

Ko jih je postavil častnik po starosti v vrsto, so stali kot piščale pri orglah in bilo jih je lepo videti. Odkazali so vsem skupno sobo za stanovanje in tako so bili bratje vedno skupaj ter so bili srečni in zadovoljni. Težavno vojaško službo so z veseljem opravljali ter se odlikovali z marljivostjo, vestnostjo in hrabrostjo. Častniki so jih radi imeli ter so jih hvalili in pogosto stavili za zgled drugim vojakom.

Nedolgo in najstarejšega so odlikovali: postal je narednik ter dobil drugo sobo za stanovanje in tudi pri službi je bil ločen od svojih bratov. To je vse razžalostilo in ker niso mogli tega drugače izpremeniti, so sklenili, da odidejo od vojaštva. Najstarejši brat, narednik, je izjavil, da tudi on odide z brati vred, ker tudi njemu ni ljubo, da so ga ločili od njih.

Temne noči, ko je razsajal hud vihar in je dež lil, kakor bi ga vlival iz škafa, so na tihem osedlali svoje konje ter — pobegnili. Jahali so vso noč in četudi so bili premočeni do kože in konji utrujeni zaradi dolge in hitre ježe, so vendar jahali neprestano še ves dan in zvečer so prišli v gozd. Tukaj so se malo odpočili ter zopet jahali vso noč in ves prihodnji dan. In tako so jahali tri noči in tri dni po gozdu — pa vendar niso prišli iz njega. Četrty večer so prišli na kraj, kjer je bil gozd redek. Poskakali so s konj, jih spustili na pašo, sami pa so navlekli vej in suhljadi ter si zakurili ogenj, da bi se ogreli in si posušili premočeno obleko.

Pogovarjali so se, kaj bi storili, da bi prišli iz tega gozda, ker zdelo se jim je, da čimdalje jezdijo, tembolj globoko so zabredli v gozd, namesto da bi prišli iz njega. In najstarejši je rekel, da bo splezal na drevo ter gledal, če bi kje videl luč ali ogenj, ker tam so gotovo ljudje in se tudi neha gozd.

Splezal je narednik na velik hrast in se željno oziral na vse strani, a vsepovsod je bila črna tema. Niti na nebu ni videl zvezd, ker je bilo nebo prevlečeno z gostimi oblaki. In že je hotel splezati zopet dol, kar se mu je zazdelo, da se je zasvetila v daljavi lučca. Napeto je gledal v isto stran in res — zagledal je luč. Veselo je zaukal vrhu hrasta ter zaklical bratom, da je zagledal luč.

„Brate,“ je dejal Slabota naredniku, „vrzi čepico proti luči, da vemo, na kateri strani je luč in da vemo, na katero stran nam je treba pojezditi, da ne zaidemo, temveč da brž pridemo k ljudem, zakaj po mojem želodcu že tri dni prede pajek in tudi vi drugi, vem, da niste siti.“

Narednik je vrgel čepico proti luči. Hitro so konje zopet osedlali ter odjezdili v smeri proti luči.

III.

Prijezdili so iz gozda in bili so na velikem travniku, kjer je bilo mnogo potov in stez in ob teh tuintam drevo ali grm. Takemu travniku pravijo meščani park in ga imajo pri vsakem mestu, da se hodi gospoda šetat, otroci pa igrat. Park imajo pa tudi na kmetih ob graščinah, da se grajska gospoda hodi izprehajati. Seveda, kmet nima toliko zemlje, da bi si mogel napraviti posebno izprehajališče.

Bratje so torej takoj vedeli, da so blizu gradu ali mesta in kmalu so prišli do visokega zida. Vrata v zidu so bila k sreči odprta in prijezdili so na veliko dvorišče. Na eni strani so bili hlevi in gospodarska poslopja, na drugi pa velik, visok grad. V gradu je bila luč in tudi v hlevu je gorela svetilka. Vrata v hlev so bila na stežaj odprta, tako da je sijala iz hleva luč in je bilo na dvorišču precej razsvetljeno.

Bratje so poskakali s konj in šli gledat v hlev. Bil je lep, snažen hlev. Jasli imenitne kakor pri najboljši graščini in v jasliah je bilo polno lepe krme, kakor da bi koga pričakovali. Niso premišljali dolgo, temveč hitro so spravili konje v hlev, pa bilo je prostora le za enajst konj. Narednik pa zapazi kar zraven še en hlev, kjer je bilo prostora le za enega konja in krme nastavljene tudi le za enega konja. In rekli so bratje, da naj najstarejši brat, ki je bil pri vojakihi povišan za narednika, dene svojega konja v drugi hlev posebe, a ostalih enajst bratov bo svoje konje imelo skupaj v prvem hlevu.

In tako so storili ter se potem napotili proti gradu. Mislili so, da pride odkod kak človek ali vsaj prilaja kak pes, pa bilo je vse tiho kakor v grobu. Ni žive duše niso videli ni slišali ne pri hlevu ne na dvorišču.

Prišli so do grada. Vežna vrata so bila odprta in veža je bila lepo razsvetljena. Niso utegnili se ozirati po veži, temveč šli so naravnost k prvim durim, ki so jih videli. Narednik je bil prvi; odprl je vrata in vstopili so v svetlo krasno dvorano, kjer je bila velika miza. Na mizi je bilo pognjeno za enajst ljudi in pri mizi enajst stolov. Bratje so se spogledali, češ, kateri ne bo sedel k mizi, za katerega ni pognjeno. Tu pa zagleda narednik na drugem koncu dvorane mizo, pri kateri je bil le en stol. Na mizi je bilo pognjeno le za enega človeka in določili so, da naj narednik posebe večerja pri mizici, ostali pa skupno pri mizi.

Sedli so k mizi ter s slastjo zauživali dobre jedi, ki so bile pripravljane. Ker tudi ni manjkalo rujnega vinca, so postali kmalu vsi prav dobre volje. Tri dni in tri noči so neprestano jezdili, tri dni in tri noči niso drugega jedli kot suh vojaški kruh, ki so si ga bili v vojašnici vzeli s seboj. Kaj čuda torej, če so bili dobre, okusne večerje veseli!

Ko so bili najboljše volje, so se odprla vrata, in v dvorano je prišlo dvanajst krasno oblečenih deklic, pa bile so črne kože kakor zamorci. Zadrženi so jih gledali bratje ter se niso upali izpregovoriti ni besedice.

Najlepše oblečena deklica je stopila za korak pred druge ter izpregovorila z lepim, milim glasom: „Ne bojte se nas; zaklete kraljične smo in prav vesele smo vašega prihoda, ker upamo, da nas vi rešite zakletja.“

Ko so bratje to slišali, so hitro vstali, po vojaško pozdravili došle kraljične, in najstarejši brat — narednik — je stopil za korak naprej proti kraljičnam ter dejal: „Ubogi bratje smo, ki iščemo po svetu službe. Zablodili smo v velik gozd ter smo končno prišli sem utrujeni, lačni in žejni. Na uslugo smo vam, premilostljive kraljične, in če moremo kaj storiti za vas, storimo to z veseljem.“

(Dalje)

➤ Zimsko veselje ➤

